

Grantová přihláška postdoktorského projektu

Datum vytištění přihlášky: 02.04.2007	Číslo podoboru(ů) 408	Registrační číslo: 408/08/P623
---	---------------------------------	--

UCHAZEČ a NAVRHOVATEL

Uchazeč: Národní památkový ústav		IČ: 75032333	
Sídlo:	Valdštejnské náměstí 3/162, Praha 1 - Malá Strana, 118 01		
Navrhovatel:	Mgr. Miloš Matúšek, Ph.D.		
Pracoviště navrhovatele:	Ústřední pracoviště, Praha 1, Valdštejnské náměstí 3/162		
Rodné číslo: 7208060563	Telefon: 724 663 777	Fax:	E-mail: matusek@up.npu.cz

Název projektu česky: Miroslav Tyrš - příspěvek k formování české estetiky			
Název projektu anglicky: Miroslav Tyrš - Contribution to the Formation of the Czech Aesthetics			
Klíčová slova česky:	česká estetika		
Klíč. slova anglicky:	czech aesthetics		
Datum zahájení:	01.01.2008	Datum obhajoby:	15.11.2004
Doba řešení (roky):	3		
Zařazení do číselníku CEP:	AL, Umění, architektura, kulturní dědictví		

Projekty, na jejichž řešení se navrhovatel podílí (registrační číslo projektu a zkrácený název projektu):

--

V případě výzkumu na zvířatech, lidech, nebo jejich tkáních nebo pro práci s geneticky modifikovanými organismy (GMO) je podmínkou grantového návrhu vyjádření příslušné komise (např. komise pro ochranu zvířat, etické komise).

VYJÁDŘENÍ NENÍ TŘEBA

Uchazeč a navrhovatel svými podpisy na grantové přihlášce stvrzují, že:

- se před podpisem grantové přihlášky seznámili s obsahem zadávací dokumentace a s Pravidly Grantového systému GA ČR platnými v době vyhlášení veřejné soutěže a zavazují se dodržovat jejich ustanovení;
- navrhovaný projekt navazuje na vědecko-výzkumné aktivity pracoviště;
- grantová přihláška byla vypracována v souladu se zadávací dokumentací a Grantovým systémem platným v době vyhlášení veřejné soutěže;
- všechny údaje uvedené v podepsaném výtisku grantové přihlášky jsou pravdivé, úplné a nezkrácené a jsou totožné s údaji v elektronické verzi grantové přihlášky podané pomocí aplikace;
- souhlasí, aby údaje uvedené v této grantové přihlášce byly použity pro vnitřní informační systém GA ČR a dále souhlasí s uveřejněním údajů v rozsahu stanoveném v zadávací dokumentaci.

.....
Podpis navrhovatele
(Matúšek)

.....
Podpis statutárního orgánu a razítko uchazeče 1)
(Pavel Jerie - generální ředitel Národního památkového ústavu)

.....
Datum

Navrhovatel: Mgr. Miloš Matúšek, Ph.D.	Registrační číslo : 408/08/P623
Název projektu: Miroslav Tyrš - příspěvek k formování české estetiky	

Podstata navrhovaného projektu (max. 1100 znaků) - **česky**

Předmětem výzkumu bude Tyršův přínos k formování české estetiky. Analyzována budou:

1) Tyršova teoretická východiska - zhodnocena bude recepce dobových evropských teoretických proudů a jejich tvůrčí syntetické zpracování v Tyršově díle. Tyrš tvůrčím způsobem modifikuje recipované proudy a dochází k vlastní formulaci aktivistické filosofie, praktické aplikaci filosofických a estetických zásad v založení tělovýchovné instituce Sokol.

2) Předmětem reflexe bude Tyršova vlastní teoretická práce na poli estetiky a výtvarného umění, zhodnocen bude jeho přínos pro formování principů památkové péče.

<!--[if !supportEmptyParas]--> <!--[endif]-->

<!--[if !supportEmptyParas]--> <!--[endif]-->

<!--[if !supportEmptyParas]--> <!--[endif]-->

<!--[if !supportEmptyParas]--> <!--[endif]-->

Cíle projektu (max. 300 znaků) - **česky**. (Tento text bude v případě udělení grantu uveden ve smlouvě o řešení projektu.)

Podrobně analyzovat koncepci Tyršovy filosofické syntézy a kriticky zhodnotit její význam a aktuálnost. Zpracovat Tyršův přínos pro formování české estetiky, dějin umění a památkové péče za využití Tyršovy nezpracované pozůstalosti.

Podstata navrhovaného projektu (max. 1100 znaků) - **anglicky**

Miroslav Tyrš - Contribution to the Formation of the Czech Aesthetics

Although the Miroslav Tyrš's legacy for Czech philosophy and deeper and wider embedment of the Czech national idea is generally acknowledged, there are minimum in-depth studies of his work. The proposed project studies establishment of Tyrš's philosophy and aesthetic as a starting point of his concrete political praxis. Via analysis and comparisons of primary sources in his yet not processed inheritance and already published partial texts I pursue how Tyrš comes to his own conception of activism and how is this idea bringing into life in praxis. Close attention will be paid to practical application of his theoretical principals in "Sokol", the main Czech organization endorsing and supporting national idea. The key outcome will be 1) series of articles in Czech and German concerning currency of Tyrš's contribution to the Czech aesthetics, theory of arts and conservation of cultural heritage, 2) scrutinization of the real influence of European theoretical streams on Tyrš's philosophical and theoretical ideas, and 3) discussion of his contribution to politics of national heritage conservation.

Uchazeč:
Navrhovatel:

Národní památkový ústav - Ústřední pracoviště
Mgr. Miloš Matúšek, Ph.D.

Registrační číslo:
408/08/P623

1) Celkové předpokládané uznané náklady na řešení projektu ze všech zdrojů financování na jednotlivé roky jeho řešení

(finanční údaje se uvádějí jako celočíselné hodnoty v tis. Kč)

	1. rok	2. rok	3. rok	Celkem
Náklady ze všech zdrojů financování	312	269	314	895

2) Celkové předpokládané uznané náklady na řešení projektu z jednotlivých zdrojů za celou dobu jeho řešení

(finanční údaje se uvádějí jako celočíselné hodnoty v tis. Kč)

Jednotlivé zdroje finančních prostředků na řešení projektu	tis. Kč
Celkové grantové prostředky požadované z GA ČR	895
Ostatní veřejné prostředky nepatřící do státního rozpočtu (např. z rozpočtů krajů nebo obcí)	0
Ostatní neveřejné prostředky (např. vlastní prostředky uchazeče u soukromých subjektů)	0
Celkem	895

3) Celkové náklady na řešení projektu požadované od GA ČR

(finanční údaje se uvádějí jako celočíselné hodnoty v tis. Kč)

	1. rok	2. rok	3. rok
Věcné prostředky celkem	162	119	164
Mzdové prostředky celkem	150	150	150
Celkem na řešení projektu	312	269	314

Finanční prostředky požadované od GA ČR

(finanční údaje se uvádějí jako celočíselné hodnoty v tis. Kč)

Uchazeč: **Národní památkový ústav - Ústřední pracoviště**
 Navrhovatel: **Mgr. Miloš Matúšek, Ph.D.**

Registrační číslo:
408/08/P623

	Požadované prostředky od GA ČR		
	1. rok	2. rok	3. rok
Věcné prostředky 1)			
Provozní náklady	67	24	24
Služby	0	0	45
Doplňkové (režijní) náklady	24	24	24
Cestovní náklady	15	15	15
Sociální a zdravotní pojištění a FKSP	56	56	56
Věcné prostředky celkem	162	119	164
Mzdové náklady (detaily jsou uvedeny v částech PB-mzdy) 2)			
Mzda pro navrhovatele	150	150	150
Odměny pro navrhovatele	0	0	0
Mzda technickému personálu	0	0	0
Odměny technického personálu	0	0	0
Ostatní osobní náklady pro technické a administrativní pracovníky (celkem)	0	0	0
Mzdové prostředky celkem	150	150	150
Celkové prostředky požadované od GA ČR	312	269	314

Náklady z dalších zdrojů předpokládané za celou dobu jeho řešení

Ostatní veřejné prostředky nepatřící do státního rozpočtu (např. z rozpočtů krajů nebo obcí)	0	0	0
Ostatní neveřejné prostředky (např. vlastní prostředky uchazeče u soukromých subjektů) uchazeče	0	0	0

1) Část IV oddíl 7 Grantového systému GA ČR 2007

2) Část IV oddíl 8 Grantového systému GA ČR 2007

Zdůvodnění a rozpis finančních prostředků

Uchazeč: **Národní památkový ústav - Ústřední pracoviště**
 Navrhovatel: **Mgr. Miloš Matúšek, Ph.D.**

Registrační číslo:
408/08/P623

Příloha k PB-rozpis je nedílnou součástí grantové přihlášky a údaje v ní se musí shodovat s údaji v příslušné části **PB-rozpis**. V této části musí být každý požadavek jasně specifikován, zdůvodněn a uvedeny informace o konkrétním využití požadované účelové podpory v souladu s ustanovením části V oddíl 11 Grantového systému GA ČR 2006.

Údaje v části **Příloha k PB-rozpis** se uvádějí pro první rok řešení, pro další léta se údaje upřesní v příslušné dílčí zprávě.

Rozpis položky provozní náklady (67 000, -)

- základní administrativní vybavení pracoviště výpočetní technikou v položce drobného majetku (počítač, tiskárna, skener), pořizovací cena 43 000,- Kč.
- příspěvek na provozní náklady pracoviště: toner, papíry, poplatek za telefon, nosiče dat a další, 6 000,- Kč.
- pořízení kopií důležitých textů, pokud není možné jejich kopírování na pracovišti (texty z archivu apod.), 6 000,- Kč.
- část nákladů na pořízení periodik a základní literatury pro knihovnu pracoviště, 12 000,- Kč.

Zdůvodnění: Pracoviště není vybaveno dostatečným množstvím počítačů a kvalitní tiskárnou, stávající počítače jsou vytíženy zaměstnanci ústavu. Je uvažováno zakoupení skeneru, který by usnadnil ediční a publikační činnost. Částka zahrnuje i náklady na základní administrativní provoz - papír a toner do tiskárny, poplatek za telefon ad. Pro knihovnu pracoviště je uvažováno zakoupení základních titulů knih a časopisů.

Zdůvodnění publikačních nákladů (45 000, -)

Částka pokryje náklady na vydání samostatné publikace, shrnující výsledky bádání - je uvažováno vydání brožované publikace v přiměřeném nákladu (cca 300 ks) v rozsahu cca 150 stran. Publikaci tohoto rozsahu je možné bez nákladnější úpravy vydat za 45 000,- Kč. Ediční práci provede řešitel bez nároku na honorář.

Zdůvodnění výše režijních nákladů (24 000, -)

Částka zahrnuje část režijních nákladů a příspěvků na provoz pracoviště, z části pokryje náklady na účetní a administrativní zajištění projektu.

Zdůvodnění výše cestovních nákladů (15 000,- Kč)

Cestovné zahrnuje část výdajů spojených se studiem v mimopražských knihovnách a archivech. Výdaje dále zahrnují cestovné náklady spojené s účastí a pobytem na konferencích, či přednáškách (regionální pracoviště Národního památkového ústavu, Plzeňská symposia, Radnické konference, konference a přednášky Jednoty filosofické Brno a další). Aktivní účast na konferencích je nezbytná k získání co nejširší zpětné vazby a pro udržení kontaktu s aktuálním stavem výzkumu.

Zdůvodnění výše mzdových nákladů (150 000, -Kč)

Pracoviště v současné době disponuje omezenými prostředky na podporu vědecké práce, tento stav je dlouhodobý a pravděpodobně bude trvat i po dobu čerpání grantu. Požadované mzdové prostředky přibližně odpovídají tabulkovému platu platnému pro instituci, kvalifikaci a praxi navrhovatele. Řešitel bude participovat na řešení projektu v rozsahu odpovídajícím 50 % úvazku. Mzdové náklady z prostředků GAČR jsou uvažovány na pokrytí mzdy řešitele v plném rozsahu polovičního úvazku. Z institucionálních prostředků nebude na mzdové prostředky řešitele přispíváno.

Mzdové náklady pro navrhovatele pro 1. rok řešení

(finanční údaje se uvádějí jako celočíselné hodnoty v tis. Kč)

Uchazeč: **Národní památkový ústav - Ústřední pracoviště**
 Navrhovatel: **Mgr. Miloš Matúšek, Ph.D.**

Registrační číslo:
408/08/P623

Náklady na mzdu nebo odměnu navrhovatele:

Navrhovatel a spolupracovníci:		Pracovní kapacita na řešení projektu 1)	Požadované prostředky od GA ČR	
Jméno	Příjmení		Roční mzda 2)	Odměna za rok 3)
Miloš	Matúšek	50	150	0

Mzdy a odměny technického a administrativního personálu

	Požadované prostředky od GA ČR	
	Roční mzda 2)	Odměna za rok 3)
Celkový počet technických a administrativních zaměstnanců:	0	0

Ostatní osobní náklady - uveďte typ pracovní činnosti:

Typ činnosti	Celkem požadované

1) Uvádí se v procentech odpovídajících rozsahu úvazku zaměstnance na řešení grantového projektu.

2) Uvádí se celková výše hrubé mzdy nebo hrubého platu, resp. jejich poměrná část požadovaná z prostředků GA ČR na první rok řešení grantového projektu. Nevyplňuje se, pokud je požadována odměna.

3) Uvádí se odměna (nebo zvýšení pohyblivé částky mzdy nebo platu) požadovaná z prostředků GA ČR.

Grantová agentura České republiky – Část PC

Zdůvodnění návrhu

Jméno navrhovatele: Mgr. Miloš Matúšek, Ph.D.

Název projektu: Miroslav Tyrš - příspěvek k formování české estetiky

Podstata projektu:

Předmětem výzkumu bude Tyršův přínos k formování české estetiky. Analyzována budou:

- 1) Tyršova teoretická východiska – řešitel zhodnotí recepci dobových evropských teoretických proudů a jejich tvůrčí syntetické zpracování v Tyršově díle. Tyrš tvůrčím způsobem modifikuje recipované proudy, dochází k vlastní formulaci aktivistické filosofie a praktické aplikaci filosofických a estetických zásad v založení tělovýchovné instituce Sokol.
- 2) Předmětem reflexe bude Tyršova vlastní teoretická práce na poli estetiky a výtvarného umění, řešitel zhodnotí jeho přínos pro formování principů památkové péče.

Cíle projektu:

- Podrobně zhodnotit vliv evropských myšlenkových proudů na výsledný obraz Tyršovy filosofie a estetiky a určit v něm podíl jednotlivých vlivů (Schopenhauer, Darwin, Herbart, Taine, Winckelmann).
- Podrobně analyzovat koncepci Tyršovy teoretické syntézy a kriticky zhodnotit její význam. Zhodnotit Tyršův přínos k formování české estetiky, dějin umění a památkové péče.
- Posoudit aktuálnost Tyršova odkazu pro estetiku, dějiny umění a památkovou péči a poukázat na tematicky aktuální oblasti jeho díla (např. kategorie těla a tělesnosti, formulace principů památkové péče).
- Důkladně zpracovat a zhodnotit Tyršův význam pro formování české estetiky a jeho uvedení do kontextu dobového českého myšlení (Hostinský, Durdík a další) - jednotlivým okruhům budou věnovány samostatné studie.
- Maximální snahou řešitele je využít Tyršovu nezpracovanou a nepublikovanou pozůstalost a připravit její část k publikaci.

Výzkumné závěry bádání řešitel shrne v sérii článků a v samostatné publikaci, plánované v závěrečném roce řešení projektu.

Odborný přínos:

Realizací projektu bude **doplněna citelná meze**ra v oblasti důležité pro formování českého myšlení a kulturně uměleckého prostředí v časovém horizontu sahajícím přibližně od poloviny 19. století až do jeho konce. Zpracován bude **Tyršův tvůrčí přínos k recipovaným vlivům** a jeho originální syntéza aktuálních dobových vlivů v aktivistické koncepci

činného praktického národního a politického života. Snahou navrhovatele je maximálně využít a zpřístupnit texty z Tyršovy rukopisné pozůstalosti.

Rozbor problému:

Miroslav Tyrš je znám vedle Jindřicha Fügnera jako spoluzakladatel tělovýchovné jednoty Sokol a jako její první náčelník. Méně známé je Tyršovo pedagogické působení na univerzitě a na pražské technice v oboru dějin umění a architektury. Tyrš se habilitoval pro výtvarné umění na pražské technice a v roce 1884 byl jmenován profesorem pražské univerzity.

V Tyršově teoretickém působení můžeme společně s Josefem Bartošem vymezit tři etapy:

- 1) Období filosofických studií jako první etapu Tyršovy teoretické práce, kterou filosoficky určoval zejména Arthur Schopenhauer, výrazněji k nám pronikající přibližně od poloviny 19. století.
- 2) Druhá etapa je ve znamení Tyršových tělovýchovných snah - toto období teoreticky určuje zejména Darwinova filosofie na pozadí u Tyrše všudypřítomné antické inspirace. Antický kalokagathický ideál usměrňuje Tyršovy aktivity v každé oblasti jeho působení.
- 3) Etapa výtvarných a estetických studií, teoreticky usměrněných zejména vlivem Hyppolita Taina.

Literárně začal Tyrš působit jako autor řady hesel v Riegrově slovníku naučném (signatura Ti). V oblasti výtvarného umění debutuje Tyrš studií "O podmínkách vývoje a zdatu činnosti umělecké" z r. 1872, první "úvahy a posudky o výtvarných pracích z výstav a porot" se datují od téhož roku a v souborném vydání Tyršových kunsthistorických spisů představují přibližně polovinu rozsahu celého vydání (**Tyrš, Miroslav:** Dr. Miroslav Tyrš o umění. I – VI.).

Jako redaktor „Rozhledů po umění výtvarném“ v „Osvětě“ pracuje Tyrš až do roku své smrti - 1884. Tyrš literárně přispíval do "Národních listů", do časopisu "Květy" redigovaném Servácem Hellerem, kterého znal Tyrš z redakce "Národních listů", do "Ruchu", "Zlaté Prahy", "Světozoru" a do časopisu "Lumír". Řadu příspěvků Tyrš zpracoval se svou ženou Renátou, podle jejího vlastního svědectví. K pravidelné spolupráci s Národními listy vyzval Tyrše Julius Grégr v prosinci 1880. Tyrš se stal stálým referentem o výtvarném umění, dříve přispíval do "Národních listů" jen příležitostně. Jedním z důvodů proč Tyrš nepublikoval do té doby výrazněji v "Národních listech" je Nerudovo působení v listu v témže oboru - Nerudy si Tyrš vážil a pravděpodobně mu nechtěl v oboru konkurovat.

Předmětem výzkumu bude Tyršova snaha po formulaci národního umění - umění, které by vycházelo a odpovídalo dobovým potřebám a současně v mezinárodním kontextu obstálo při zachování národní svébytnosti. Akcentace národní složky nestojí ovšem v opozici k myšlenkám kalokagathickým, které by byly formulovány nadnárodně – národní složka tvoří jejich komplementární a ovšem nutnou část. Lépe je rozumět kalokagathii v Tyršově pojetí jakožto pojmu zahrnujícímu i život národní. V tomto kontextu je možné označit Tyršův postoj jakožto panestetický. Zde je snad možné najít i dědictví herbartovské vztahové estetiky, jíž by

byla etika, zkoumající poměry volních aktů, podřízena. Za nosné pokládám bádání v Tyršově díle zaměřit na vztah obecně závazných a nadčasových principů k principům časově podmíněným a zkoumat jejich proměnu v konkrétních podmínkách formující se národní společnosti.

Tyrš má nepochybně význam pro *formování památkové péče* v dnešním smyslu. Za architektonicky nejpodnětnější pokládá Tyrš renesanční sloh, ovšem ve smyslu jeho další vývoje a jako uměleckého materiálu, který by mohl být využit a přizpůsoben moderním podmínkám („česká renesance“). O architektonické hodnotě Prahy byl Tyrš přesvědčen a úvahy o vhodnosti konkrétního slohu jsou motivovány právě snahou o nalezení vhodné direktivy, vodítka pro zachování architektonických hodnot „staré Prahy“. Tyrš hledá vhodné organické spojení mezi dochovaným architektonickým dědictvím města a jeho moderním životem a jemu odpovídajícím architektonickým výrazem – dodnes otázka nanejvýš aktuální. Výstavba sokoloven v renesančním slohu konvenuje navíc s Tyršovou antickou inspirací. Tyrš se vyslovuje k rekonstrukci či restaurování významných dochovaných architektonických památek a odmítá jejich neodůvodněné a nepodložené doplňování či rekonstrukce (dostavba katedrály sv. Víta v Praze), což plně odpovídá teoretickému zdůvodnění v jeho estetické koncepci umělecké tvorby – umělecké dílo je bezprostředním výrazem ideje (platónská inspirace, Schopenhauer). Tvůrčí vyjádření ideje v uměleckém díle, architekturu nevyjímaje, je jedinečné a jen obtížně opakovatelné. Pouze v kongeniálním souznění je možné přistoupit k doplnění, rekonstrukci uměleckého díla ("Vždyť každé skutečné dílo umělecké z jedné myšlenky, z jednoho citu, z jedné vidiny pochází a kdo by se úplně do ní vmysliti a ji dle toho provést chtěl, musil by vlastně tím člověkem býti, který ji původně pojal" - Tyrš, O umění III. , str. 13).

Kontextualita, možnost a míra rekonstrukce a rehabilitace památky jsou v oboru památkové péče permanentně diskutovanými tématy.

Tyršova teoretická produkce v oblasti estetiky a teorie umění není doposud důkladně zhodnocena, přes svůj nesporný význam. Tyršova pozůstalost není prakticky zpracována, ač se v minulosti uvažovalo o jejím postupném vydávání. Řešitel v samostatném článku zhodnotí Tyršův přínos k formulaci principů památkové péče a jeho originalitu v kontextu soudobých teorií a praktických realizací.

Za zásadní pokládám Tyršův význam v praktické aplikaci estetických, či filosofických zásad ve formě „aplikované“ estetiky či *kalobiotiky* v tělovýchovné jednotě Sokol. Sokol je praktickou realizací Tyršových teoretických úvah na poli estetiky, tělovýchovných zásad a myšlenek národních. Antický ideál je nepochybně Tyršovým motivem při formování tělovýchovné instituce a při přípravě její ideové a teoretické koncepce. Badatelsky nezanedbatelný je okruh akcentované *tělesnosti* a stojí jistě za podrobnější analýzu. Tyrš publikoval řadu studií věnovaných tělesné výchově obecně i jednotlivým tělovýchovným disciplínám, Tyrš je v zásadě autorem tělocvičného názvosloví, jak ho zčásti používáme dodnes - např. termíny předpažit, upažit atd. jsou dědictvím Tyršových obrodních snah na poli tělovýchovy.

Dílčím badatelským výstupem bude analýza Tyršova pojetí realizace antického ideálu kalokagathie v kontextu formování národních snah a analýza kategorie tělesnosti v Tyršově teoretických statích a v ideovém základu Sokola.

Miroslav Tyrš je pokládán za jednoho z prvních Schopenhauerových recipientů u nás. Jeho studie "Historische Einleitung in die Philosophie Arthur Schopenhauers" svědčí o živém zájmu o Schopenhauerovu filosofii a o důležitosti, kterou jí přikládal (studie není oficiálně publikována). Tyršův sokolský odkaz je odborně zpracován poměrně dobře, filosofický již méně, Schopenhauerův ohlas v jeho filosofii či estetice pouze okrajově.

Závažnější je Schopenhauerův vliv na Tyršovu estetiku, kterou v zásadě od Schopenhauera přejímá a modifikuje. Částečně jsem problematiku zpracoval v závěrečném oddíle své disertační studie "Estetická "východiska" z filosofického pesimismu se stálým ohledem k A. Schopenhauerovi" (FF MU, 2004), kde poukazují též na možnost překonání schopenhauerovského pesimismu, jak ji formuluje Tyrš. Čerpal jsem materiál z Tyršovy rukopisné pozůstalosti, která je do značné míry opomíjená a nezpracovaná (Tyršova pozůstalost je deponována v Muzeu tělesné výchovy a sportu NM v Praze, část korespondence je uložena ve fondech PNP.)

Schopenhauerova estetika, kterou Tyrš reflektuje jako jeden z prvních českých autorů, do značné míry konvenuje s jeho "pesimistickým" naladěním (podle některých textů z pozůstalosti). Je proto zajímavé sledovat, jak Tyrš dochází k formulaci vlastní filosofické koncepce, jež by lépe vyhovovala jeho aktivistickému politickému a sokolskému programu. Tyršovy nároky nemohla Schopenhauerova v principu kvietistická filosofie splnit. Tyrš dospívá k pojetí národního aktivismu v syntéze s **Darwinovou** teorií: Tyršově filosofii dějin teoreticky odpovídá usměrnění Schopenhauerovy „slepé vůle“ ideou národa. Darwinova teorie potvrzuje Tyršovi snahu po „uhájení národní existence“ na mezinárodním poli a nezbytnost obstát v "boji o život", interpretovaném ve smyslu boje o zachování národa - odtud i důraz na sokolské hnutí jako národní předvoj. Vůle přestává být, jak je tomu u Schopenhauera, principem bezvýhodnosti, ale vědomou snahou, principem aktivity, aktivací "boje o život", snahou o uhájení národní existence apod. Zatímco u Schopenhauera vyznívá celá koncepce etiky v antiaktivistický kvietismus, dochází u Tyrše pod Darwinovým vlivem k přehodnocení voluntaristického momentu a k transformaci Schopenhauerovy metafyzicky chápané vůle v princip životní aktivity a v základ účelného jednání. Například společně s antickým kalokagathickým ideálem tvoří ideový základ sokolského hnutí, Sokol je přirozeně i reakcí na německé „turnerství“.

U Tyrše není možné oddělovat jeho sokolskou aktivitu od jeho pozice myslitelské, na což upozornil Josef Bartoš v Tyršovi věnované monografii (1916). Tyrš je mj. i přispěvatelem do „Národních listů“ a jeho sokolský a politický aktivismus bezpochyby konvenuje s antipasivistickou koncepcí listu.

V estetice je Tyrš žákem **Arthura Schopenhauera** především v pojetí estetické kontemplace jako zdroje uměleckého požitku a v chápání estetické zkušenosti jako možné předzvěsti překonání parciálních zájmů v "utichnutí našich tužeb". Estetická kontemplace, která je předpokladem umělecké tvorby i recepce uměleckého díla, spočívá na absenci volního aspektu, což shodně konstatují Schopenhauer i Tyrš. Zatímco Schopenhauerův model je naprosto ahistorický, Tyrš možnost vývoje připouští a předpokládá. Dosažený klid kontemplujícího je u Tyrše předzvěstí budoucí historické události - cílem dějinného národního úsilí je podle Tyrše vybudování "spojených národů evropských" a celosvětový mír. Dojde tak k naplnění a překonání dobově podmíněných národních emancipačních snah (např. národní brannost odpovídá pouze na aktuální mezinárodní situaci). Aktualita Tyršova odkazu je v tomto bodě zřejmá.

Tyrš původně vychází z herbartismu, jak mu byl zprostředkován během studia na pražské universitě - byl žákem **Roberta von Zimmermanna**. V estetice je inspirován Zimmermannovou koncepcí v její aspiraci na stanovení "krasoumných nároků". Zimmermann dochází k opuštění zásady o singularnosti estetického soudu a na základě pěti **Herbartových** praktických idejí (u Herbarta mají význam v etice, jako poměry volních aktů) dochází ke stanovení pěti nejvyšších estetických norem. Obdobně u Tyrše (např. ve studiích "O zákonech kompozice v umění výtvarném", "Tělocvik v ohledu estetickém") musí umělecké dílo vyhovovat podmínkám "patera nároků krásy" (1. přiměřenosti (účelu), 2. jasnosti, 3. článkovitosti, rozmanitosti, jednotě a celistvosti, 4. souměrnosti a poměrnosti částí a jejich rovnováze, 5. ladnosti).

Na vliv **Tainův** můžeme poukázat v Tyršově sociologickém pojetí podmínek vzniku a vývoje umění. Tyrš neodděluje umění od praxe, snaží se o jeho pochopení právě z plnosti života a klade důraz na sociální význam krásy. V Sokolském hnutí dochází do jisté míry k realizaci estetického ideálu.

Tyrš je jedním z autorů reflektujících a částečně i recipujících dílo **J. J. Winckelmana**, na což upozornil Hugo Rokyta ve studii J. J. Winckelmann a Čechy.

Tyršovu práci v oblasti výtvarného umění, lze pokládat za doplnění Tyršovy sokolské činnosti. Tyrš pracuje jako výtvarný kritik, věnuje se filosofickému, estetickému a sociologickému významu umění. Na počátku 70. let uvažuje o sepsání „Dějin umění výtvarného“.

Zcela moderně sociologicky analyzuje podmínky umělecké tvorby a její diváckou recepci ve spise „O podmínkách vývoje a zdaru činnosti umělecké“ (1872), koncipované zřetelně pod Tainovým vlivem, z jehož díla přeložil úvodní stať „Filosofie umění“ pod titulem „O podstatě díla uměleckého“ (1873). Na studii „O podmínkách vývoje a zdaru činnosti umělecké“, navazuje stať „O prostředcích k povznesení uměleckých poměrů našich“ publikovanou v Květech r. 1879, původně přednáškou z „Umělecké Besedy pražské“, kterou Tyrš pokládal za centrum uměleckého národního působení. Je důvodné se domnívat, že **Umělecká Beseda** měla v Tyršově pojetí komplementární úlohu k pražskému Sokolu – s tendencí být institucí **umělecky působící a vzdělávající**, včetně poskytování stipendijních podpor k zahraničním studijním pobytům pro mladé umělce. Tyrš je u nás jedním z prvních, kdo hovoří o prozápadní orientaci české výtvarné produkce. Souběžně s rozvíjením potenciálu začínajících talentovaných umělců je nezbytné komplementárně přispívat ke kultivaci vkusu obecnstva – pouze vzdělaný konzument pozná kvalitní umění a je schopen a ochoten ho podporovat.

Výtvarná kritika, jejímž je u nás Tyrš průkopníkem, je jedním z prostředků, jak přispět ke kultivaci umělecké produkce i vkusu publika, zcela v intencích Tyršova národně pedagogického působení. První Tyršovy studie věnované výtvarnému umění se datují r. 1871. Ideálem je Tyršovi národní umění, které ovšem nevnímá vyhraněně nacionálně, spíše jako jakousi zvýšenou originalitu. Za ryze českého umělce pokládal Tyrš Josefa Mánesa. „Mánes jest definitivním stvořitelem uměleckého typu československého, který všichni naši výtvarníci pokládají mají za pevný a trvalý základ a od kteréhožto typu nemají se nikdy značně uchýliti, ač má-li býti vytvořena svérázná a originelní česká tradice výtvarnická.“ (Bartoš, Josef: Miroslav Tyrš. Praha, Zlatoroh, 1930; str. 77.) Vedle J. Mánesa se Tyrš významně zasazuje o dílo Jaroslava Čermáka, kterému po jeho smrti r. 1878 věnoval obsáhlou monografii, v níž můžeme zřetelně sledovat Tyršovu aplikaci jím stanovených obecných estetických zásad. Při zachování umělecké originality, na níž je patrně nejkvalitnější evropské školení, zůstává Tyršovi Čermákovo dílo „originálně českým“. Kritickou pozornost věnuje přirozeně

zahraničním umělcům a konfrontuje jejich díla se soudobou výtvarnou produkcí domácí. Kriticky se vyhrazuje proto preferovaným, módním proudům „makartismu, maxismu, pilotysmu a doréismu“.

Předpokládané výstupy projektu:

- prostudování vydaných textů, archivních pramenů a Tyršovy rukopisné pozůstalosti, výběr Tyršových textů pro případnou budoucí publikaci
- publikace 2 článků ročně (česky, německy) s výzkumnými závěry řešitele, podrobně analyzující koncepci Tyršovy estetiky a důkladně rekapitulující Tyršův vztah k evropským myšlenkovým proudům (antika, Schopenhauer, Herbart, Darwin, Taine, Winckelmann)
- publikace článku s důrazem na aktualitu Tyršova díla (kategorie těla a tělesnosti, kalokagathický idál, význam pro památkovou péči).
- publikace článku věnovanému Tyršovu významu v kontextu dobové české estetiky (zejména Otakar Hostinský, Josef Durdík).
- vydání samostatné publikace shrnující výsledky bádání v závěrečném roce řešení projektu
- aktivní účast na vědeckovýzkumné činnosti a aktivitách pořádaných českou akademickou obcí, navázání spolupráce s badateli u nás a v zahraničí a průběžné zveřejňování výsledků bádání na konferencích
- zpřístupnění výsledků bádání odborné veřejnosti formou veřejných přednášek

Časový plán řešení projektu:

1. rok

- pravidelné studium primárních materiálů z Tyršovy pozůstalosti, badatelská práce – Literární archiv PNP, Muzeum tělesné výchovy a sportu NM. Výběr podstatných materiálů - podrobný soupis Tyršovy pozůstalosti není proveden.
- studium a překlady z Tyršovy pozůstalosti, případná ediční práce spojená s přípravou Tyršových textů k publikaci
- publikace článků s výsledky dílčího výzkumu (plánovaná frekvence 2-3 články ročně)
- aktivní participace na konferencích věnovaných tématu a tematicky příbuzným oblastem
- navázání kontaktu s badateli příbuzných oborů, sledujících zkoumanou oblast – pravidelné konzultace

2.-3. rok

- pokračování v badatelské práci obdobně jako v prvním roce, větší důraz na prezentaci výsledků
- článek pro zahraniční periodikum
- prezentace výsledků v člancích pro české odborné časopisy (Zprávy památkové péče, Estetika, Filosofický časopis a další) - 2 články ročně
- vydání shrnující publikace v závěrečném roce řešení projektu
- popularizační přednášky pro veřejnost (NPÚ, NM, apod.)

Miroslav Tyrš – příspěvek k formování české estetiky

Soupis prostudované literatury, vztahující se bezprostředně k tématu

- Antická teorie a česká estetická věda.** In Antika a česká kultura. Academia, Praha, 1978.
- Bartoš, Josef:** Miroslav Tyrš. Praha, Spolek výtvarných umělců Mánes, 1930.
- Bartoš, Josef:** Předmluva. In Miroslav Tyrš: O zákonech kompozice v umění výtvarném. Praha, B. Kočí, 1917.
- Cetl, Jiří:** Obraz Schopenhauerovy filosofie. In SPFFBU B 38. Masarykova univerzita v Brně, Brno, 1991.
- Fischer, Josef Ludvík:** Tyrš a sokolstvo. Historický a kritický rozbor sokolské ideologie. Knihovna Index, Brno, 1932.
- Havlíček, Věnceslav:** Miroslav Tyrš. Orbis, Praha, 1947.
- Chadraba, Rudolf:** Miroslav Tyrš. In Kapitoly z českého dějepisu umění. Díl I., Předchůdci a zakladatelé. Odeon, Praha, 1986.
- Chalupný, Emanuel:** Přední tvůrčové národního programu: Jungmann, Havlíček, Tyrš, Masaryk. Tyršův sborník IV., nákladem Československé obce sokolské, Praha, 1921.
- Jandásek, Ladislav:** Život dr. Miroslava Tyrše. Moravský legionář, Brno, 1932.
- Jandásek, Ladislav:** Tyrš a naše národní obrození. Československá obec sokolská, Praha, 1930.
- Král, Josef:** Tyršovy filosofické pokusy, 1932.
- Krejčí, Jaroslav:** Miroslav Tyrš, filozof, pedagog a estetik českého tělocviku. Index, Köln, 1986.
- Lorenzová, Helena:** Hra na krásný život. Estetika v českých zemích v letech 1760-1860, Praha, 2005.
- Lormanová, J. :** O vlivu H. Taina na Miroslava Tyrše. In Časopis pro moderní filologii, 1934-1935.
- Ludvíkovský, Jaroslav:** Antické myšlenky v Tyršově sokolském a národním programu. Československá obec sokolská, Praha, 1923.
- Ludvíkovský, Jaroslav:** Tyršův řecký sen. In Umění, 1932.
- Mácha, Karel:** Glaube und Vernunft. Die Böhmische Philosophie in geschichtlicher Übersicht. Teil II. K. G. Saur, München, New York, London, Paris. 1987.
- Major, Ladislav:** Arthur Schopenhauer: Život a dílo. In Arthur Schopenhauer: Svět jako vůle a představa I. , Nová tiskárna Pelhřimov, 1997; str. 419-427.
- Major, Ladislav:** Schellingův vliv na Schopenhauerovu nauku o ideách a umění. In Acta Universitatis Carolinae, Studia Philosophica V. K otázkám Schellingovy filosofie. UK, Praha, 1975. Str. 33 – 46.
- Novák, Mirko:** Česká estetika. Borový, Praha, 1941.
- Pavlincová, Helena; Gabriel, Jiří:** Miroslav Tyrš. In Slovník českých filosofů. Masarykova univerzita v Brně, Brno, 1998.
- Pelikán, Ferdinand:** Tyršova filosofie národní síly a hrdosti. In Ruch filosofický, 1932.
- Pospíšil, Z. :** Sociální filozofie Miroslava Tyrše. In Estetika, 1976.
- Pražák, Albert:** Dr. M. Tyrš, osvobozenec smyslu jeho díla, A. Neubert a synové,

Praha, 1946.

Rokyta, Hugo: J. J. Winckelmann a Čechy. Státní ústav památkové péče a ochrany přírody. Praha 1988

Tretera, Ivo: Herbart a jeho stoupenci na pražské univerzitě. Univerzita Karlova, Praha 1989.

Tvrdý, Josef: Jest filozofie Tyršova pozitivismem? In Tyršův sborník, Praha, 1920.

Tvrdý, Josef: Tyršova filosofie. In Tyršův sborník VIII. Praha, 1924.

Tyrš, Miroslav: O podmínkách vývoje a zdaru činnosti umělecké. Praha, I. L. Kober, 1873.

Tyrš, Miroslav: O zákonech kompozice v umění výtvarném. Praha, B. Kočí, 1917.

Tyrš, Miroslav: Úvahy a pojednání o umění výtvarném. Praha, Sokol, 1912.

Tyrš, Miroslav: Úvahy a řeči Dr. Miroslava Tyrše. Sv. I., II. Sokol, Praha, 1894.

Tyrš, Miroslav: Dr. Miroslav Tyrš o umění. I – VI. Uspořádala R. Tyršová.

Československá obec sokolská, Praha, 1932 – 1936.

Tyrš, Miroslav: O podmínkách vývoje a zdaru činnosti umělecké. I. L. Kober, Praha, 1873.

Tyrš, Miroslav: Laokoon, dílo z doby římské. I. L. Kober, Praha, 1873.

Tyrš, Miroslav: Historický úvod do Schopenhauerovy filosofie - archivní, nevydaný materiál.

Tyršová, Renáta: Miroslav Tyrš, jeho osobnost a dílo. I., II. Český čtenář, Praha, 1932.

Tyršová, Renáta: Jindřich Fügner. Paměti a vzpomínky na mého otce. Díl druhý. „Český čtenář“, Praha, 1926.

Zich, Otakar: Sokolstvo s hlediska estetického. In Tyršův sborník II. Československá obec sokolská, Praha, 1920

Zouhar, Jan: Arthur Schopenhauer a české myšlení. In SPFFBU B 38. Masarykova univerzita v Brně, 1991.

Zumr, Josef: Antika a česká filosofie 19. století. In Antika a česká kultura. Akademia, Praha, 1978.

Zumr, Josef: Máme-li kulturu je naší vlastní Evropa. Herbartismus a česká kultura. Filosofie, Praha, 1998.

Zumr, Josef: Některé otázky českého herbartismu. In Filosofie v dějinách českého národa. Praha, ČSAV, 1958.

Zumr, Josef: Tři etapy recepce Schopenhauera v českém myšlení. In Archiwum historii filozofii i mysli społecznej. Warszawa, 1995.

Žákavec, František: Příspěvek k poznání Tyršova vztahu k Tainovi. Filosofická fakulta university Komenského, Bratislava, 1935.

Volková, D.: Darwinismus u českých herbartovců a u M. Tyrše. In Vesmír, 1965.

Grantová agentura České republiky – Část PD

Navrhovatel

Jméno navrhovatele: Mgr. Miloš Matúšek, Ph.D.

Národní památkový ústav – ústřední pracoviště
Valdštejnské nám 3
118 01 Praha 1

Narozen: 6. 8. 1972 ve Vlašimi
Kontaktní adresa: Na Habrové 19, Praha 5, 152 00

Tel: 257 010 136
724 663 777

milos.matusek@seznam.cz

Profesní zaměření:

Dějiny české filosofie a estetiky (19. a 20. stol.)

Teorie a praxe památkové péče a obnovy

Jazykové znalosti:

němčina, ruština (zkoušky v rámci postgraduálního studia), angličtina (částečně)

klasické jazyky v rámci studia na HTF UK (řečtina, latina)

Studium a zaměstnání:

Od **3. 4. 2006** – Ústřední pracoviště Národního památkového ústavu

Od **2. 1. 2006** – **3. 4. 2006** Pedagogické muzeum J. A. Komenského v Praze – výzkumný pracovník, archivář (Archiv Přemysla Pittra a Olgy Fierzové) a tajemník Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové – částečný úvazek

Od **1. 10. 2004** - Asistentem Semináře estetiky Filosofické fakulty MU v Brně, od **1. 1. 2005** do **6/ 2006** odborným asistentem – částečný úvazek

2003 - 2004 - Celoroční studijní pobyt na Filosofické fakultě Albert-Ludwigs-Universität Freiburg

2001 - 2004 - Interní doktorské studium na FF MU v Brně, studijní program: Obecná teorie dějin umění a kultury, studijní obor: Estetika

2001 - 2004 - Archivář a knihovník Diecézní rady CČSH v Brně s praxí v Ústředním archivu a muzeu CČSH v Praze

2000 - 2001 - Magisterské studium na FF MU v Brně, obor filosofie, latina

2000 - Pražský ústav památkové péče - památkář

1997 - 1998 - Pom. věd. pracovník katedry filosofie FF UK v Praze

1996 - 1997 - Nakladatelství Lidové noviny

1994 - 1999 - Magisterské studium na Husitské teologické fakultě UK v Praze, studijní obor filosofie, religionistika, psychosociální vědy

1994 – Chemické závody Litvínov – dělník

1990 – 1993 – Vysoká škola báňská v Ostravě, Fakulta hornicko-geologická, obor Úpravnictví, ekotechnologie

1984 – 1990 – Gymnázium v Mostě

Od r. **2003** pracuji ve vedení občanského sdružení Náves (Dolní Chrášťany), programově orientovaného na obnovu kulturního a architektonického dědictví. Aktivity o. s. Náves byly podpořeny z fondů Nadace Vltava a Jihočeského kraje.

Od r. **2006** jsem členem vedení o. s. České středohoří (Budyně nad Ohří) usilujícího o revitalizaci kulturního dědictví lokality.

Samostatná přednášková činnost:

Vybrané kapitoly z české estetiky, FF MU, Seminář estetiky 2005/6

Česká estetika, FF MU, Seminář estetiky 2005/6

Schopenhauer a Klíma, FF MU, Seminář estetiky, 2004/5

Pessimism aesthetický, FF MU, Seminář estetiky, 2002/3

Estetický proseminář, FF MU, Seminář estetiky, 2001/2, 2002/3

Vedení závěrečných oborových prací (Únos Európy, William Morris, Recepce filosofie L. Klímy ad. – Seminář estetiky FF MU v Brně.)

Bakalářská práce:

Pojem humanity u T. G. Masaryka a jeho proměny (1997)

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Miloš Havelka, CSc.

Magisterská práce:

"Pesimismus" v dějinách filosofie (1999)

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Miloš Havelka, CSc.

Doktorská disertace:

Estetická "východiska" z filosofického pesimismu se stálým ohledem k A. Schopenhauerovi (2004)

Školitel: Prof. PhDr. Jaroslav Střítecký, CSc.

Doktorské zkoušky (Ph.D.) ve studijním programu Obecná teorie dějin umění a kultury, oboru Estetika (FF MU v Brně) - listopad 2004.

Publikační činnost:

„Ni zisk ni sláva“ – Jindřich Fügner podnikatel. Příspěvek na XXVI. mezioborovém plzeňském sympoziu k problematice 19. století, na téma Opomíjení a neoblíbení v české kultuře 19. století. Praha, Koniasch Latin Press, 2007.

K jednomu výročí - Otakar Hostinský (2. 1. 1847 – 19. 1. 1910). In Roudnické noviny, prosinec 2005.

Věra Kučová, Miloš Matúšek: Kulturní památky, cestovní ruch a strukturální fondy Evropské unie – výhody i rizika propojení. In Zprávy památkové péče 5/2006.

Památková péče a strukturální fondy Evropské unie. In Veřejná správa 3/2007.

Památková péče a strukturální fondy Evropské unie. In Památkové listy 20/2006.

Diels, Hermann. Antický pesimismus. Překlad, předmluva a komentář. Projekt podpořen grantem Českého literárního fondu. Připraveno k vydání.

„Člověče, z země pošels“. Jan Evangelista Purkyně – environmentalista? Připraveno k publikaci.

Předmluva. In Lehkoživ, Radek: Trpaslík, múza a jiná lůza. Praha, vlastním nákladem, 2002.

Předmluva. In Lehkoživ, Radek: Theatralium. Nakladatelství Radek Belza, Česká Lípa, 2005.